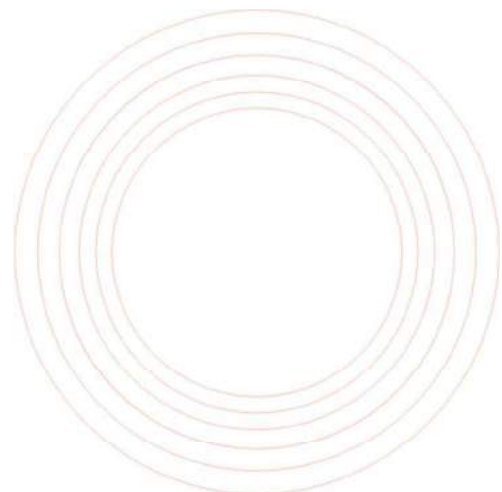

Stichting Internationale Koorbiënnale Haarlem
Jaarverslag 2023

**THE
BIG
SING**
KOORBIËNNALE
NEXT LEVEL

De Stichting Internationale Koorbiënnale Haarlem, opgericht in 2000, heeft statutair tot doel het bevorderen van het beoefenen en het beluisteren van koormuziek, het ontwikkelen van koorrepertoire en het bevorderen van samenwerking op het gebied van koormuziek, alles op het hoogste internationale niveau.

Na tien edities van de Koorbiënnale onderging het festival een grondige make-over: in 2022 presenteerden we een festival met een nieuw en breder profiel, een nieuwe huisstijl én een nieuwe naam: The Big Sing. Dit betrof in grote lijnen de geplande festivaleditie van 2021, die vanwege de toen geldende coronamaatregelen met een jaar moest worden uitgesteld.

Omdat het festival in de evenementenkalender van Haarlem afwisselt met het Internationaal Orgelfestival, dat in de even jaren plaatsvindt, was het geen optie om met de volgende editie van The Big Sing twee jaar te wachten. We moesten zo snel mogelijk terug naar ons normale ritme in de oneven jaren. De festivaleditie van 2023 ging daarom door zoals gepland. Voor de organisatie betekende dit, dat we meteen na afronden van de verantwoording 2022 door konden met het vastleggen van de programmering van het festival in 2023.

De organisatie staat er artistiek gezien goed voor. Het festival van 2023 kende vele artistieke hoogtepunten en trok aandacht van de landelijke pers. We experimenteerden met nieuwe rubrieken zoals TheBigSing @ PHIL, een tweedaagse viering van jong talent en de lichte koormuziek. Helaas hadden we in 2023 voor de eerste keer te maken met een groot financieel tekort op het festival, voornamelijk vanwege tegenvallende recettes. Dit hebben we kunnen opvangen d.m.v. het inzetten van reserves maar nu moet het festival voorlopig verder zonder buffer. Meer over de financiële situatie van het festival leest u in hoofdstuk II B.

I. ACTIVITEITEN 2023

A. Festival The Big Sing

In 2023 presenteerde de Stichting Internationale Koorbiënnale het tweede festival onder de nieuwe naam: **The Big Sing – Koorbiënnale next level**. The Big Sing 2023 werd een compacte maar artistiek gezien zeer geslaagde editie.

Artistieke successen waren de komst van het vermaarde kamerkoor The Crossing uit Philadelphia voor een *residency* van drie dagen en drie projecten, en het programma met a capella ensemble The Real Group uit Stockholm, die coaching gaven aan vocale amateurssembles, workshops voor individuele zangers en een openbare *sing-along* en tenslotte tekenden voor een spetterend slotconcert. Ook zijn we trots op het project *The Protest & The Prophecy*, waarin componist David Dramm een nieuw werk schreef op basis van de input (zowel muzikaal als tekstueel) van middelbare scholieren uit Haarlem en Amsterdam.

In een laat stadium werd ook een optreden van het Londense Kathedrale koor The Royal Holloway aan het programma toegevoegd. Dit concert werd georganiseerd in de Grote of St. Bavo in samenwerking met de Bavo-serie Zomeravondconcerten, en trok maar liefst 420 bezoekers.

Nieuw voor het festivalprogramma was het festivalhart in de Philharmonie (nu: Phil). Onder de naam The Big Sing @ PHIL werden hier op een centraal podium voorprogramma's en nagesprekken

gehouden, werden de resultaten van besloten workshops ten gehore gebracht en werd het publiek verleid mee te doen in *sing-along* sessies, onder leiding van o.a. Merel Martens en Richard Fitzhugh.

The Big Sing 2023 wist met 88 concerten ruim 9.200 bezoekers te bereiken, 7% meer dan in 2022. Mede door een late start van de kaartverkoop en *free publicity* (enkele voorbeschouwingen werden pas een dag voor uitvoering geplaatst) bleef met name het bereik bij de betaalde concerten achter bij de doelstelling. Hierdoor laat de exploitatie van het festival in 2023 helaas een flink tekort zien. Het publiek was er niet minder enthousiast door: de tweede editie onder de naam The Big Sing scoorde maar liefst een rapport cijfer 8,4 en trok 14% nieuwe bezoekers, naast vele trouwe fans die het festival juist al langer bezoeken.

1. Doelstellingen 2023

The Big Sing staat voor vernieuwing in de koormuziek in de breedste maar ook in de meest radicale zin van het woord, terwijl we ook de “core-business” van tien eeuwen koorrepertoire in ere houden en ruimte bieden aan talent en participatie. Onze missie behelst niets minder dan de zeggingskracht van koormuziek een nieuwe betekenis geven in de levens van mensen – luisteraars én beoefenaars. The Big Sing wil een brandpunt voor koormuziek zijn, hét kruispunt in Europa waar kwaliteit, innovatie en educatie in de vocale ensemblemuziek elkaar versterken.

In dat kader zijn de volgende doelen geformuleerd. The Big Sing wil:

- een platform bieden aan **kwaliteit en innovatie** in de professionele vocale ensemblemuziek;
- een meer **divers publiek en nieuwe generaties** luisteraars de kracht en schoonheid van vocale ensemblemuziek laten ervaren;
- **nieuw talent** de kans bieden zich in context van het festival te ontwikkelen en presenteren;
- een lans breken voor **engagement**: programma's en producties tot stand brengen die de zeggingskracht en maatschappelijke betrokkenheid van koorzang versterken;
- het **zelf samen zingen** op positieve wijze over het voetlicht brengen middels community- en educatieprojecten;
- haar **lokale inbedding** versterken door een extra focus op samenwerking met de stad.

2. Reflectie

We kijken met plezier en trots terug op deze editie, maar toch ook met enige gemengde gevoelens over het budgettaire eindresultaat. Enerzijds constateren we dat The Big Sing 2023 een groot artistiek succes was: de internationale uitsmijters waren er in vol ornaat en we zijn met volle overtuiging uitgesproken experimenten aangegaan. Leermomenten over de nieuwe programmeringsrubrieken zijn er ook en zullen met verve opgepakt worden richting de festivaleditie van 2025.

Onze status als internationaal festival voor de wereldtop werd door de komst van The Crossing (VS), The Choir of Royal Holloway (VK) en The Real Group (Zweden) met vlag en wimpel gehaald. Ook mag het weergaloze concert van Graindelavoix (B) niet op dit lijstje ontbreken! *The Protest & the Prophecy* had een grote impact onder het Haarlemse publiek, de sporen van talentprogrammeur Merel Martens waren duidelijk zicht- en hoorbaar, en het grondwerk voor een nieuwe visie op educatie en participatie voor de toekomst werd voltooid. Voor de befaamde Hofjesconcerten schreef een record aantal koren en ensembles zich in.

Toch werd dit festival gekenmerkt door een grote tegenslag – de gewenste hoeveelheid betalende bezoekers en dus ook onze financiële targets werden niet gehaald. Waar ligt dit aan? We denken dat er drie factoren zijn die een rol hebben gespeeld in het tegenvallende resultaat:

1. *De lange staart van Corona:* van een pandemie was in 2023 natuurlijk geen sprake meer, maar de nasleep van Corona speelde wel degelijk een rol. In 2021 presenteerden we (tijdens de lockdown) met groot succes een online versie van het festival. In 2022 – waarin normaliter géén festival zou plaatsvinden – presenteerden we alsnog het uitgestelde festival van 2021. Voor ons was het essentieel dat we in 2023 weer terug naar het oude ritme gingen en een volle editie van Festival The Big Sing aanboden. Met als gevolg dat het team drie festivals heeft gepland en uitgevoerd in drie achtereenvolgende jaren. Achteraf gezien rijst de vraag of dit slim was.

- Een aantal fondsen die het festival sinds jaar en dag steunen, kenden wel subsidie toe, maar lagere bedragen. Hoe dankbaar The Big Sing ook is voor hun steun, dit had consequenties voor het dekkingsplan. Een aantal projecten moest geschrapt of uitgesteld worden.
- Zit het (landelijke) publiek voor hoogkwalitatieve en innovatieve koormuziek in Nederland op een jaarlijkse presentatie te wachten? Of is dat te veel van het goede?
- Een post-Corona verschijnsel dat ook een rol speelde was dat veel bezoekers heel laat beslissen, ofwel andere keuzes maken uit het ruime zomeraanbod in stad en regio.

2. *Programma onvoldoende toegankelijk?* Hoe veel allure The Crossing ook had, het ensemble was wellicht nog te onbekend bij het grote publiek om de trekkersrol te vervullen die wij ervan verwacht hadden. *The Protest & the Prophecy* bleek ook een moeilijk project om aantrekkelijk te presenteren. Omdat dit project werd gedragen door de actieve bijdrage van middelbare scholieren zowel vanuit de workshops als op de dag zelf, bleef tot in een vrij laat stadium onduidelijk welke vorm dit project precies zou krijgen. En als je zelf niet goed kunt uitleggen wat een concert inhoudt, is het haast onmogelijk je publiek te verleiden er kaarten voor te kopen.

3. *Weersomstandigheden:* door de grote zomerstorm van woensdag 5 juli – die heel Nederland een hele dag en avond lang platlegde – was de opkomst voor het tweede concert van The Crossing in het Muziekgebouw aan 't IJ droevig laag. Hierdoor is er sprake van grootschalige inkomstenderving.

De belangrijkste vraag van het festival van 2023 is dan ook: hoe kunnen we blijven staan voor innovatieve projecten en het presenteren van koren uit de wereldtop (met de bijbehorende hoge kosten voor reis- en verblijf) en tegelijkertijd zo conservatief begroten dat de organisatie geen onaanvaardbare financiële risico's loopt?

Ondanks tegenvallende recettes houden we vast aan mooie herinneringen: de jubelende reacties van het publiek over Ted Hearne's *FARMING* (de Schuur), een weergaloos Josquin-programma van het vermaarde ensemble Graindelavoix in de Grote of St. Bavo, de meeslepende "Protest" mars door Haarlemse scholieren op de Grote Markt, een uitverkochte Korennacht en het knallende succes van The Real Group m.m.v. plaatselijke jonge zangers en deelnemers. Ook werden alle workshops en participatieve sessies tijdens The Big Sing @ PHIL enthousiast ontvangen.

Jaarlijks festival?

Met de intrede van de nieuwe naam en het nieuwe profiel in 2022 heeft de organisatie overwogen om de frequentie van het festival voortaan jaarlijks te maken. Na een online editie in 2021, een live (uitgestelde) editie in 2022 en een nieuw (regulier) festival in 2023 leek dat een logische stap. Inmiddels zetten we hier grote vraagtekens bij. De voorbereidingen en de uitvoering van het festival van 2023 hebben geleid tot de conclusie dat niet zonder meer doorgeschakeld wordt naar een jaarlijks ritme.

Voor dit besluit zijn verschillende redenen:

- Financieel: uit de reacties van de in 2023 aangeschreven fondsen is duidelijk dat een jaarlijks terugkerende aanvraag minder kansrijk is. De eigen inkomsten zijn nog te laag om dat verschil op te vangen.
- Organisatorisch: de organisatiestructuur van de stichting is (nog) niet ingericht op een jaarlijks terugkerend festival. Van het huidige team nemen enkele leden afscheid, en ook het bestuur wordt vernieuwd. Het zal tijd kosten om de organisatie weer op te bouwen.
- Publiek en deelnemers: we merken dat de nieuwe naam begint te resoneren bij het publiek, en dat schept de verwachting dat het goed mogelijk is om het publiek elk jaar opnieuw te betrekken. Toch is onze indruk dat dit niet geldt voor de participatie-onderdelen van het programma. Voor workshops, cursussen en het festivalkoor is het in 2023 erg lastig gebleken om voldoende deelnemers te trekken. Er zal eerst marktonderzoek gedaan moeten worden om de behoefte onder amateurzangers in kaart te brengen. Voor de projecten met (VO-) scholen geldt dat er wel een jaarlijks ritme nodig is om iets op te kunnen bouwen.

Farming van Ted Hearne in De Schuur, kamerkoor The Crossing (VS)

Alle foto's in dit jaarverslag zijn gemaakt door **Melle Meivogel**

3. Een brede blik: gastprogrammeur Merel Martens

Het aanstellen van Merel Martens als talentprogrammeur / curator was de juiste beslissing en heeft in 2023 veel moois en nieuws voor The Big Sing gebracht. Dankzij haar inbreng heeft het festival allerlei nieuwe en hippe vocale ensembles in de lichte muziek leren kennen. Hierdoor is The Big Sing op de kaart gezet bij een nieuwe doelgroep van liefhebbers.

De inbreng van Merel was in de volgende programmaonderdelen te zien: voor de **Hofjesconcerten** introduceerde Merel een nieuwe indeling van de Hofjes (twee ensembles per hofje, die om de beurt zongen en vaak daarnaast samen iets instudeerden). Ook trok het gezamenlijke inzingmoment in de kleine zaal van de Philharmonie veel belangstelling van de deelnemende koren. Onder leiding van

Sing along momenten in The Big Sing @ PHIL, rechts het inzingen met alle Hofjesconcerten-deelnemers

MAZE (Sven Keet) werd er voorafgaand aan de openlucht optredens uit volle borst gezongen door ca. 250 deelnemers.

Merel heeft ook haar signatuur gezet onder de keuze van ensembles voor de **Korennacht**: ook hier beleefde het publiek (160+ fietsende deelnemers) een nieuwe blik op ensemblesang, waaronder een improviserend ensemble uit Rotterdam. Tijdens **The Big Sing @ PHIL** mocht Merel laten zien wat ze in huis heeft als programmeur en sessieleider. Twee dagen lang heeft ze in samenwerking met het team van The Big Sing, de zangers van The Real Group en lichte-koormuziek-goeroe Anders Edenroth een kijk geboden op participatie en samen zingen, vooral voor jongere doelgroepen. Hoewel niet alle sessies vol raakten, heeft Merel een weg vooruit laten zien voor toekomstige leermomenten voor amateurs en professionals. Voor 2025 zet The Big Sing de samenwerking met Merel voort.

New Gospel Sensation in The Big Sing @ PHIL

4. Programma The Big Sing 2023

Hofjesconcerten

zaterdag 1 juli | diverse Hofjes Haarlem

Voor de Hofjesconcerten schreef een record aantal koren zich in: 52. In verband met de wens om samenwerking en interactie tussen de deelnemende koren op gang te brengen, is gezocht naar nieuwe en grotere locaties (Hofjes) zodat we twee koren tegelijk konden laten optreden. Op acht locaties is een concertprogramma verzorgd van 13 tot 17 uur. De dag werd afgetrapt in de Kleine Zaal van de PHIL, waar een gezamenlijk inzingmoment is georganiseerd onder leiding van Sven Keet (MAZE Voices).

De koren die waren ingedeeld voor een gezamenlijk optreden (de matching werd door Merel Martens gedaan op basis van ingestuurde opnames), werd gevraagd van tevoren met elkaar het repertoire uit te wisselen, en een volgorde en opzet te bedenken voor het concert. Het doel hiervan was dat de koren op deze manier meer uit de dag haalden dan alleen het verzorgen van een kort eigen optreden. Ze luisterden naar elkaar, inspireerden elkaar en leerden van elkaar, waardoor het programma van de Hofjesconcerten als geheel een betere samenhang kreeg. Veel koren die op deze manier waren ingedeeld namen hun opdracht uiterst serieus. Dirigenten en besturen stemden van tevoren af, en in enkele gevallen werden zelfs extra gezamenlijke repetities ingepland om aan een gestroomlijnde presentatie te werken. Missie geslaagd!

Bonusconcert, The Choir of Royal Holloway

zondag 2 juli | Grote of St Bavokerk Haarlem

Vrij laat in de programmeringscyclus van het festival hoorde artistiek leider Neil Wallace over de mogelijke komst van dit prachtig kapelkoor uit Londen naar Haarlem. Het festival nam contact op met de organisator (Stichting Bavoconcerten) en de dirigent van het koor om het concert in de Bavo te laten doorgaan en ook op te nemen in het festivalprogramma. Het resultaat: een voortreffelijk, drukbezocht concert dat dankzij medewerking van het The Big Sing PR-team nagenoeg uitverkocht raakte. Dit jonge koor o.l.v. koortrainer en organist Rupert Gough was een ware ontdekking voor het festival en het publiek.

The Crossing Choir, Philadelphia: *FARMING*

dinsdag 4 juli | De Schuur Haarlem

Voor de tweede keer presenteerde The Big Sing een voorstelling van The Crossing in het festival. In 2019 trok hun geënceneerde voorstelling ANIARA veel aandacht en volle zalen in de Schuur. Dat smaakte naar meer. Besloten werd om *FARMING* van Ted Hearne in een – grotendeels – concertante versie te presenteren in de Schuur, en wel als officiële opening van het festival. Dat had wel wat voeten in de aarde. Als snel was duidelijk dat deze groots opgezette openluchtvoorstelling sterk vereenvoudigd moest worden voor presentatie op een indoor podium. Het creatieve team heeft zich ingespannen om zo veel mogelijk van de oorspronkelijke productie in stand te houden. Hiervoor moest een aantal decorstukken en rekvisieten in Haarlem opnieuw gevonden danwel gemaakt worden. Met een door The Crossing bezoldigde lichtontwerper en ons eigen team kwam het beoogde geënceneerde karakter van *FARMING* toch grotendeels tot z'n recht.

Conform onze hooggespannen verwachtingen (het ging immers over een avondvullend werk van een van de meest uitgesproken, maatschappelijk geëngageerde componisten van Amerika) werd deze enkele uitvoering van de productie een knallend succes. En wederom bleek de grote zaal van de Schuur de gedroomde locatie te zijn voor een dergelijke productie. De Schuur was nagenoeg uitverkocht. Zowel de Volkskrant als NRC bestedden voorafgaand aan het festival veel aandacht aan de komst van The Crossing en Ted Hearne.

Krachtig duet tussen landbouw en Tech bedrijven.

In muzikaal opzicht is Farming een extreem krachtige compositie die overweldigde met een rijkdom aan power. Farming is een schitterend, compact koorconcert met sterke theatrale elementen, gedirigeerd door Donald Nally. Regisseur Ashley Tata verbindt dramatische handelingen soepel en krachtig met de stemmen van 24 vocalisten. Theaterkrant

The Crossing Choir, Philadelphia: *TITRATION*

woensdag 5 juli | Muziekgebouw aan 't IJ

Ayanna Woods – *SHIFT* (2020/2021)

Vanessa Lann – *Shining Still* (2021)

David Lang – *the sense of senses* (2021)

Shara Nova – *TITRATION* (2022)

Een koor als The Crossing haal je niet naar Nederland voor maar één concert. Daarom is hun *residency* bij het festival uitgebreid met een van hun grote recente successen – het a capella werk *Titration* van Shara Nova. Het Muziekgebouw aan 'IJ presenteerde de Europese première in Amsterdam. Dit prachtige werk laat zien waar The Crossing haar reputatie als vooraanstaand koor voor nieuwe muziek in Amerika aan te danken heeft. Strak, verfijnd maar met de nodige power voor de meer uitgesproken passages. Al met al een onvervalst hoogtepunt van nieuw repertoire voor kamerkoor.

Dat het concert überhaupt heeft plaatsgevonden was een klein wonder: op de bewuste dag (woensdag 5 juli) werd Nederland omvergeblazen door de zwaarste zomerstorm uit de geschiedenis. Met veel moeite heeft The Big Sing vervoer kunnen regelen om alle leden van The Crossing vanuit Haarlem naar het Muziekgebouw te brengen: de geplande zaalrepetitie van 3 uur werd daardoor amper 30'. Het effect van de storm was ook zichtbaar in de zaal: uiteindelijk was 100 man publiek (grotendeels uit Amsterdam) naar het Muziekgebouw gekomen. Het Festival had veel afzeggingen als gevolg van de weersomstandigheden en afgelaste ov-voorzieningen.

The Crossing o.l.v. Donald Nally in het Muziekgebouw aan 't IJ

In samenwerking met Muziekgebouw aan 't IJ werd op donderdag 6 juli een workshopdag voor The Crossing met het Ragazze Quartet opgezet, waarin intensief gewerkt is aan hun nieuwe gemeenschappelijke project *Sin-Eater*. Er was een doorloop/openbare repetitie voor belangstellenden, gevolgd door een Q&A waarbij ook regisseur Jorinde Keesmaat aanwezig was.

Cappella Pratensis

donderdag 6 juli | Grote of St Bavokerk Haarlem

Het Nederlandse beroepskoor Cappella Pratensis is gespecialiseerd in de muziek van Josquin des Prez en andere polyfonisten uit de 15de en 16de eeuw. Het ensemble neemt de historische uitvoeringspraktijk als uitgangspunt. Net zoals als in de tijd van Josquin gebruikelijk was, stonden de zangers in het concert dicht bij elkaar rond een centrale muziekstandaard. Dit heeft een direct effect op de ensembleklank. Jaren van voorbereiding zijn voorafgegaan aan dit project rond de 13 unieke *Bossche Koorboeken*. Bijzonder was de vorm waarvoor was gekozen: Jennifer Bloxam, Professor of Music (Williams College, USA), vertelde niet alleen vooraf maar ook tussen de gezongen werken door over de Bossche koorboeken en de 500-jaar oude muzieknotatie, waardoor het concert de vorm kreeg van een geïllustreerde lezing. Op een groot scherm was de notatie in de oude bladmuziek tijdens de uitvoering te zien en mee te lezen. Het publiek volgde het geheel ademloos.

The Protest & The Prophecy

donderdag 6 juli | buitenlocatie & Grote of St. Bavo Haarlem

vrijdag 7 juli | Waalse Kerk, Amsterdam

De Amerikaanse-Nederlandse componist David Dramm schreef *The Protest & The Prophecy*, een tweeledig werk voor leerlingen, jonge makers, community deelnemers en beroepszangers. Het eerste deel, *The Protest*, heeft de vorm van een eigentijds protestlied en is qua thema en inspiratie gevoed door de geschiedenis en gevuld met de inhoudelijke bijdragen van de deelnemende jongeren/scholieren. Het tweede deel, *The Prophecy*, biedt verstillend en reflectie. Zoals het hoort, begon op donderdag 6 juli *The Protest* buiten op straat met protestmarsmuziek, een luidkeelse muzikale manifestatie. Daarna volgde in de Grote of St. Bavokerk het ingetogen tweede deel, *The Prophecy*. Voor de uitvoering van *The Prophecy* werd een projectkoor van 16 professionele zangers samengesteld, zoveel mogelijk afkomstig uit de regio, met het vocale kwartet Quatre Bouches als basis. Dit ensemble stond onder leiding van Michel Poels. Op vrijdag 7 juli gaf dit ensemble een tweede uitvoering van *The Prophecy* in de Waalse Kerk in Amsterdam.

Korennacht

vrijdag 7 juli | diverse locaties Overveen

Ook het programma van de Korennacht werd dit jaar samengesteld door talentprogrammeur Merel Martens. Voor het eerst in de geschiedenis van het festival ging de Korennacht de stad uit: gekozen werd voor verschillende locaties in het groen en in Overveen.

Voor de organisatie betekende dit wel een uitdaging: het viel dit keer niet mee om voldoende geschikte locaties te vinden. De kerk van de Parochie Onze Lieve Vrouwe Onbevlekt Ontvangen in Overveen was snel geboekt voor het slotconcert, maar vele andere locaties wilden niet meewerken of waren om andere redenen niet beschikbaar. Onze producent heeft uiteindelijk meer dan 40 locaties onderzocht, voordat we er drie konden vastleggen. Een enorme klus.

Op landgoed Duinlust trad het trio Noordse klanken op, met een mooie mengeling van wereld- en folkmuziek. Dit trio bestaat uit: Marije Besselink – mezzosopraan, viool, Olga Boer – mezzosopraan, dwarsfluit, Anouk Vinders – mezzosopraan, gitaar, accordeon, kantele.

In het Brouwerskolkpark trad op Rotterdam Impro Voices. De initiators van deze groep van 6 zangers zijn Kees Kool en Mony Wouters. Meerdere jaren zongen zij in een vocale impro-groep en volgden zij workshops en trainingen bij o.a. Bobby McFerrin en zijn Voicestra leden Rhiannon, Joey Blake en David Worm. Vanuit de wens om tot verdere muzikale verdieping te komen hebben zij in 2012 de Rotterdam Impro Voices geformeerd.

In de lijstenmakerij van Guy Sainthill trad het jazzensemble BLENDIN'5 op, een vocalgroep van vijf professionele zangers die elkaar kennen van het conservatorium in Tilburg en een passie delen voor close harmony. Het repertoire is hoofdzakelijk a capella en bestaat uit uptempo jazz, mooie ballads, dansbare Latin en eneroverende pop.

De drie pelotons van fietsers kwamen tot slot samen in de Onze Lieve Vrouwe Onbevlekt Ontvangen kerk in Overveen, voor een concert van het Laurens Collegium o.l.v. Wiecher Mandemaker met organist Hayo Boerema. Hier klonk de *Mass for four voices* van William Byrd (1543-1623).

Graindelavoix: Lamentaties van Lassus

zaterdag 8 juli | Grote of St Bavokerk Haarlem

Graindelavoix is een gezelschap van gerenommeerde internationale zangers geleid door Björn Schmelzer, met Antwerpen als thuisbasis. Naar eigen zeggen werken ze "met het verleden als flessenpost waarmee 'common sense' en artistieke clichés worden doorbroken". Een uitvoering door Graindelavoix onderscheidt zich door een zeer intens geëtste maar toch verfijnde ensemblezang, waarin iedere zanger streeft naar een gedeelde authenticiteit in klank en tekst.

Voor degene die denkt te weten hoe de muziek van Josquin moet klinken werd dit concert niks minder dan een revelatie. Traditiegetrouw wist oprichter en dirigent Björn Schmelzer met zijn 8 zangers en instrumentalisten aan de lopende band verrassingen te laten horen in de superieure akoestiek van de Grote of St. Bavokerk. Het programma ging niet alleen over de muziek van Josquin, maar ook over andere werken van componisten die na de dood van Josquin werk publiceerden als van de hand van de oude meester. Volgens menigeen was dit concert één van de hoogtepunten op het gebied van a capella consort-zang in de geschiedenis van het festival.

The Big Sing @ PHIL

vrijdag 7 en zaterdag 8 juli | Philharmonie Haarlem

New Gospel Sensation x MAZE Voices | vrijdag 7 juli

The Real Group | zaterdag 8 juli

Al vele jaren ambieerde The Big Sing om een echt festivalhart te creëren. Dat wil zeggen: een centrale plek voor ontmoetingen tussen publiek en artiest waar alles en iedereen samenkomt. Dit festivalhart moet ook een podium zijn voor activiteiten en voorstellingen: workshops, korte optredens, meet & greets en natuurlijk concerten uit het festivalprogramma. In samenwerking met de PHIL in Haarlem hebben we dit festivalhart in 2023 vorm gegeven. Overdag waren er workshops en sing-along sessies, in de avonden inspirerende concerten.

The Real Group uit Stockholm

Het programma van de eerste editie van The Big Sing @ PHIL zag er als volgt uit:

vr 7 juli	17.00 uur	Workshop Zing het MAZE repertoire o.l.v. Merel Martens
	18.00 uur	Repetitie, (besloten) workshop van het Jeugdprojectkoor met The Real Group
	19.00 uur	Meeting voor professionals in de vocale sector, o.l.v. Neil Wallace
	20.15 uur	Dubbelconcert New Gospel Sensation & MAZE Voices
za 8 juli	10.00 uur	Workshop en coaching voor koren en vocale ensembles door The Real Group
	14.00 uur	Openbare sing-along met The Real Group
	14.15 uur	Workshop <i>Connection & All Ears</i> door Merel Martens en Anders Edenroth
	16.00 uur	Optredens van koren uit de ensemblecoaching, samen met The Real Group
	17.00 uur	Workshop musicalzang door Richard Fitzhugh
	19.00 uur	Sing-along musical-klassiekers, o.l.v. Richard Fitzhugh
	20.15 uur	Concert The Real Group, met voorprogramma door het Jeugdprojectkoor
zo 9 juli	13.00 uur	Workshop <i>Connection & All Ears</i> door Merel Martens en Anders Edenroth

[Merel Martens over alle activiteiten tijdens The Big Sing @ PHIL 2023 - YouTube](#)

B. Overige activiteiten

1. Project VO-scholen: The Protest & The Prophecy

Met een structureel scholenprogramma waarin creatie, educatie en cultuurbeleving samenkomen, verrijken we het festival met een relevant impactvol programma. Met deze activiteiten willen we bijdragen aan cultuurbeleving voor middelbare scholieren.

In het najaar van 2022 zijn de eerste workshops gestart van de eerste editie van een nieuw meerjarig participatieproject: *De klas componeert*. Uitgangspunt van dit traject is de samenwerking van een componist met leerlingen van Haarlemse VO-scholen. In het schooljaar 2022/2023 was dit David Dramm. Samen met de eigen muziekdocent van de school en een workshopleider vanuit de organisatie van The Big Sing, Joshua Aaron, gaf Dramm een serie lessen, waarin hij input ophaalde voor inhoud, thematiek en de muzikale uitwerking van een nieuw te componeren stuk.

In de eerste fase van dit project werden workshops gegeven op middelbare scholen over (de geschiedenis van) protestmuziek en gingen de leerlingen aan de slag om hun eigen protestsongs te schrijven. Hun teksten en muzikaal materiaal diende als inspiratie en input voor de compositie van David Dramm. Deze lessen hadden de vorm van improvisaties en muzikale experimenten en gaven de deelnemers inzicht in wat componeren is. Ook stimuleerde het project de leerlingen om samen te werken en tegelijk op te komen voor hun eigen individuele bijdrage aan het geheel.

In de volgende fase werd met de leerlingen gerepeteerd en toegewerkt naar de uitvoering, zowel van hun eigen liederen als van de compositie van David. Uit alle leerlingen die deelnamen aan de workshops werd een *marching band* samengesteld voor het eerste deel van *The Protest & The Prophecy* – een ware straatband met een spreek- en zangkoor. Hieruit ontstond een luidruchtig, collectief protest, muzikaal vormgegeven door Dramm en op basis van teksten van die jongeren. Het megaprotestlied *No time to hate* is het klinkende resultaat.

Voor Dramm moest er echter ook hoop klinken in zijn opdrachtwerk. Vandaar dat in deze tweeledige compositie na het eerste levendige deel *The Protest* er een rustiger, meer verstilde beleving volgt (*The Prophecy*).

Op 6 juli liepen 110 scholieren luid zingend over de straten van Haarlem met *The Protest*, gebaseerd op hun eigen teksten. Het is niet gemakkelijk om als externe organisatie voet aan de grond te krijgen in het al zo vol geplande middelbaar onderwijs, zeker niet met een project dat er op het eerste gezicht weliswaar heel aantrekkelijk, maar ook nogal bewerkelijk uitziet. Nadat we via de gemeentelijke organisatie Hart workshopleider Joshua van Veen (Joshua Aaron Music) bij het project hadden betrokken, kreeg het uiteindelijk snel vorm. Joshua wist via zijn persoonlijke contacten met muziekdocenten de juiste snaar te raken en scholen te betrekken in het project.

Uiteindelijk werden door Joshua en David Dramm workshops gegeven en materiaal 'opgehaald' op de volgende scholen:

HAARLEM:

1. Haarlem College: een school met een cultuurprofiel waar afdelingshoofd Frank Stassar het project omarmde en met in totaal 6 groepen leerlingen aan de slag ging. Deze leerlingen gaven op hun eigen school een eindpresentatie van de door henzelf geschreven teksten en songs tijdens een projectdag op vrijdag 23 juni. Het Haarlems College was hofleverancier van het scholierenkoor dat optrad in de uitvoering tijdens het festival op 6 juli, dankzij het onvermoeibare werk van de muziekdocenten in dit project. "No time to hate", dat uiteindelijk het centrale motto en het refrein zou worden van The Protest, was een song van leerlingen van het Haarlems College.

2. Eerste Christelijk Lyceum: in totaal kregen 7 klassen ieder drie workshops. Ook werden de songs van de leerlingen gepresenteerd ten overstaan van de leerlingen van de hele school. Enkele leerlingen deden mee in de uitvoering op 6 juli.

3. Daaf Geluk: voor deze VSO school (met veel leerlingen met een autisme spectrum stoornis) werd een apart workshoptraject ontwikkeld. Uit overleg met de muziekdocent was al in een vroeg stadium duidelijk dat een openbare uitvoering op de Grote Markt voor de leerlingen van deze school een brug te ver zou zijn, daarom werd ingezet op een apart traject waarbinnen de leerlingen onderwerpen konden aandragen en verder uitwerken in de veiligheid van hun eigen groep. De mooiste quote uit de workshopsessies was afkomstig van een leerling van de Daaf Geluk: "Generation after generation, we are all to blame."

4. Rudolf Steiner College: Op deze vrije school met cultuurprofiel namen drie klassen deel aan het project. Zij volgen ieder drie workshops en namen daarna deel aan een gezamenlijke presentatie.

5. Kennemer Jeugdorkest: Omdat dirigent Matthijs Broers zo enthousiast was over het project van en met componist David Dramm, hebben Joshua en David uiteindelijk ook twee workshops gegeven op repetitieavonden van het jeugdorkest. Daardoor hadden we bij de eindpresentatie in het festival niet alleen zangers, maar ook wat slagwerkers en blazers in het ensemble. Een welkome aanvulling!

No time to hate (2023)

tekst: David Dramm en scholieren

Get up, stand up

Come on and put your hands up

The hour is late

No time to hate

Get up, stand up

Come on and put your hands up

Don't take the bait

No time to hate

Alle zielen, alle zielen, alle zielen zijn uniek

No time, no time, no time, no time to hate.

AMSTERDAM:

1. Ir. Lely Lyceum: Deze school in Zuid-Oost was partner in dit project vanaf het eerste uur (in 2019). Omdat er geen muzieklessen zijn in het curriculum van de school, heeft docent Huub Hoogkamp aan het project deelgenomen met zijn schoolband. Deze bestaat uit 16-18 leerlingen uit alle lagen van de school. Zij hebben al sinds najaar 2019 regelmatig een workshop gekregen van David Dramm in samenwerking met Huub Hoogkamp, en hieruit kwamen verschillende songs voort die in het eindresultaat zijn gebruikt.

2. Berlage Lyceum: Ook op het Berlage Lyceum werd een apart project gedraaid wat vooral binnen de eigen muzieklessen bleef en geen eindpresentatie kende. Een groep van 16 leerlingen heeft in totaal drie workshops gevolgd.

Massaal uitgevoerd protestlied door Haarlemse scholieren en koorzangers op de Grote Markt en in de Oude Bavo. 'Opstaan om iets te veranderen, dat begint met je stem laten horen'

[Noordhollands Dagblad 4 juli](#)

2. Jeugdprojectkoor

The Big Sing is in 2023 begonnen met het opzetten van een projectkoor met jonge zangers, voor uitgesproken festival-producties. Samen met een aantal partners in de Haarlemse (jeugd)muzieksector zijn we planmatig aan de slag gegaan. Eerst werd een inventarisatie gemaakt in een serie gesprekken met vertegenwoordigers van verschillende Haarlemse scholen, het Kennemer Jeugd Orkest (KJO), Muziekschool Haarlem, Hart Muziekschool en de landelijke BALK Federatie. Voor de eerste editie werden vervolgens Stephanie Kramer en Rohan Poldervaart als koorleiders bij dit project betrokken. In het festival van 2023 vond onder hun leiding een pilotproject plaats met een ensemble van ervaren jonge zangers.

Stephanie en Rohan stelden een projectkoor samen uit hun eigen netwerk en jeugdkoren, zodat een zekere basiservaring en kwaliteit gewaarborgd werd. Deze groep van zangers in de leeftijd van 15-22 jaar werd door zowel Stephanie als Rohan gecoacht in tweewekelijkse repetities. In de festivalweek

kregen zij vervolgens een inspirerende workshopsessie aangeboden met de zangers van het Zweedse topensemble The Real Group, en coaching door The Real Group oprichter Anders Edenroth. Het koor trad op samen met The Real Group in het slotconcert van festival The Big Sing 2023 – op zaterdagavond 8 juli in de kleine zaal van de Phil. Zij vormden als het ware het voorprogramma voor het

optreden van The Real Group en mochten aan het eind van het concert ook samen met hen op het podium staan voor een spetterend slot.

*Jeugdprojectkoor met
The Real Group*

3. Workshopdag Benjamin Britten

Vlak voor de start van het festival hebben we besloten om het traditionele festivalkoorproject voor gevorderde amateurzangers uit te stellen. Het bleek niet haalbaar om de nodige bezetting realiseren voor het voorgenomen programma met de *St. Nicolas Cantate* van Benjamin Britten. Voor de zangers die zich hadden ingeschreven voor dit project, hebben we op zondag 2 juli een workshopdag georganiseerd over de koormuziek van Britten. Dirigent Beni Csillag gaf leiding aan deze dag. In de middag was er een kort presentatieconcert in de PHIL, waarin alle ingestudeerde werken ten gehore werden gebracht.

II. Publiek

A. Publieksbereik in cijfers

In verband met een langdurig fondsenwervingstraject en de bijbehorende onzekerheid over de financiën, was de definitieve programmering van deze editie pas laat bekend. Hierdoor kon de publiciteit/promotie campagne pas een maand later dan gewenst van start gaan. Dit heeft invloed gehad op een aantal activiteiten (o.a. de programmaproject als bijsluiter bij ZING magazine).

De programmering was divers, sprak verschillende doelgroepen aan, maar de kaartverkoop kwam laat op gang (dit is overigens wel een trend die voor de hele sector geldt). Pas in de laatste twee weken voor een voorstelling nam het aantal verkochte kaarten toe met een piek in de laatste dagen. Dit heeft als consequentie dat promotionele activiteiten verdeeld moesten worden over alle voorstellingen, waar in eerdere jaren meer tijd en aandacht besteed kon worden aan promotie van het festival als geheel. Dit zorgde voor versnippering in de campagne.

Met name de kaartverkoop voor de voorstellingen van *The Protest & The Prophecy* en *Titration in Amsterdam* zijn (ruim) achtergebleven bij de verwachting.

Overzicht Activiteiten en Bereik

Bezoekers

<i>datum</i>	<i>programma</i>	<i>aantal bezoekers</i>
1 juli	Hofjesconcerten (67 concerten totaal)	3.920
2 juli	Britten, openbare presentatie	45
2 juli	Bavo zomeravondconcert: The Royal Holloway	420
4 juli	Schuur: The Crossing <i>Farming</i>	296
5 juli	Muziekgebouw: The Crossing, Shara Nova	120
5 juli	Cappella Pratensis	92
6 juli	Muziekgebouw: The Crossing <i>Sin Eater</i>	42
6 juli	Grote Markt Haarlem: The Protest	220
6 juli	Bavo: The Prophecy	144
7 juli	The Big Sing @ PHIL middagprogramma	27
7 juli	The Big Sing @ PHIL avond: New Gospel Sensation & MAZE Voices	228
7 juli	Korennacht	750
7 juli	Waalse kerk Amsterdam: The Prophecy	40
8 juli	The Big Sing @ PHIL middagprogramma	85
8 juli	Bavo: Graindelavoix	195
8 juli	The Big Sing @ PHIL avond: The Real Group & Jeugdprojectkoor	341
	TOTAAL	6.965

Deelnemers

<i>datum</i>	<i>programma</i>	<i>aantal deelnemers</i>
maart-juni	workshops 'De Klas Componeert', eerste fase (46 workshops/lessen)	1.319
mei-juni	repetities en presentaties The Protest op alle scholen (tweede fase, 12 lessen)	60
1 juli	Sing along in de PHIL als opening van de Hofjesconcerten	250
1 juli	zangers koren Hofjesconcerten	350
2 juli	Festivalkoor Britten workshopdag	34
6 juli	scholieren en amateurs The Protest & The Prophecy	110
7 juli	jeugdprojectkoor coaching met The Real Group	14
7 juli	workshops The Big Sing @ PHIL	42
8 juli	workshops The Big Sing @ PHIL	42
9 juli	workshops The Big Sing @ PHIL	12
juli	Vocal Points, inleidingen en nagesprekken	182
	TOTAAL	2.415

B. Reflectie op impact

Naast het programmeren van concerten van topniveau groeit het festival gestaag als impact evenement. Onder impact verstaan wij in dit geval: projecten en activiteiten met als vertrekpunt de community-versterkende dimensie van koor- of samenzang, met een duidelijk sociaal-maatschappelijk doel. Met elke editie van het festival wordt dit onderdeel van de programmering meer zichtbaar, dus ook in 2023. We hebben het over ambitieuze projecten met scholieren zoals *The Protest & The Prophecy*; tal van workshops, coaching en meezing-sessies tijdens The Big Sing @ PHIL en de eerste stappen richting een Jeugdprojectkoor. De Hofjesconcerten zijn op het gebied van cohesie en diversiteit al jarenlang een belangrijke factor als het gaat om impact.

Op termijn wil de stichting in samenwerking met de juiste partners deze dimensie van het festival verder ontwikkelen en uitwerken in meetbare ambities (aantal activiteiten, deelnemers en bezoekers), zodat er ook concrete doelstellingen aan verbonden kunnen worden.

Publieksonderzoek

Na afloop van het festival in 2023 hebben we een publieksonderzoek gedaan.

Het algemene beeld is dat het publiek The Big Sing goed waardeert met een 8,4 (N=50). Dat is gelijk aan de waardering van 2022. Doordat een groot deel van de kaartverkoop loopt via de partnerlocaties (de Schuur, PHIL, De Waalse Kerk en Muziekgebouw aan 't IJ) kunnen we niet zelf alle bezoekers benaderen. De partners houden wel eigen enquêtes. Ook uit de enquêtes van de partnerlocaties blijkt dat voorstellingen van The Big Sing goed worden gewaardeerd.

Wat interessant is om te zien, is dat 14% van de respondenten aangeeft The Big Sing voor het eerst bezocht te hebben en dat 26% aangeeft al meer dan 5 edities bezocht te hebben. 76% geeft aan 2 of meer voorstellingen te hebben bezocht. We trekken nieuw publiek en behouden eerdere bezoekers.

Enkele quotes vanuit het publieksonderzoek:

"Muziek en zang zijn belangrijk voor iedereen"

"Zeer goede zanggroepen met fascinerend repertoire"

“Divers, toegankelijk vanwege veel gratis. Mooie kennismaking met uiteenlopende muziekstijlen”

“Uitstekende muziek op prachtige locaties”

“Ik heb heel erg genoten van de diversiteit en toegankelijkheid. Mooi aanbod van verschillende stijlen met als topper The Real Group”

“Hoge muzikale kwaliteit”

“Leuk en gevarieerd programma”

Uiteraard zijn er ook een aantal opmerkingen waarvan we kunnen leren, zoals:

“Teveel vernieuwende projecten, jammer genoeg weinig bijzondere ‘klassieke’ gezelschappen”

“Ik zou graag het hele programma in 1x willen krijgen zodat je vooraf je eigen programma kunt maken”

“Soms te duur voor mij”

Bekijk je het vanuit het oogpunt van de bezoeker, dan is het een succesvol festival geweest. De waardering is hoog, men bezoekt over het algemeen meerdere voorstellingen, we trekken nieuw publiek en men is trouw aan het festival. Ook de partnerlocaties en deelnemende koren/ensembles zijn enthousiast over de organisatie, de professionaliteit en de goede uitstraling.

Rekening houdend met onderstaande aandachtspunten is er een mooie basis voor een volgende editie.

Leerpunten voor een volgende editie zijn:

- Programmering eerder rond hebben (indien mogelijk qua subsidies), zodat de PR campagne eerder kan starten
- Programma in één keer publiceren en niet stapsgewijs
- Joint promotion met locaties en gemeente verder intensiveren
- Zoveel mogelijk kaartverkoop in eigen hand (indien mogelijk)
- Centrale festivalplek (TheBigSing @ PHIL) verder uitbreiden en doorontwikkelen.

C. Marketing strategie en -middelen

Nadat we in 2022 voor het eerst een festival hadden georganiseerd onder de naam The Big Sing, merkten we in 2023 dat de naam is blijven hangen. Veel samenwerkende partijen, locaties en het publiek beginnen te wennen aan de nieuwe naam. Dit komt mede omdat we in 2023 direct een nieuwe editie hadden en we vrij snel na afloop van het festival in 2022 alweer in gesprek waren met diverse partijen.

De marketingstrategie was dit jaar vooral gericht op het verder uitbouwen van de naamsbekendheid van The Big Sing. Een nieuwe naam introduceren heeft tijd nodig. Om de nieuwe naam verder in de markt te zetten en de voorstellingen te promoten hebben we middels een actieve persbenadering in de maanden mei en juni diverse persberichten verzonden. De persberichten zijn goed opgepakt wat ons veel *free publicity* en mooie recensies heeft opgeleverd.

Naast benadering van de pers hebben we twee grote outdoor campagnes gehad in mei, juni en begin juli om op locaties in Haarlem, Bloemendaal, Overveen en Heemstede zichtbaar te zijn voor het publiek. Tijdens deze campagnes is een aankondiging gedaan van het festival en een verwijzing naar de programmering. Deze campagnes zijn succesvol verlopen. Regelmatig gehoorde reacties van onder

andere partnerlocaties en publiek waren “jullie waren weer goed zichtbaar” of “de posters waren weer opvallend”.

Andere activiteiten om de naamsbekendheid te vergroten waren

- Betaalde advertenties in landelijke en regionale kranten (o.a. NRC en Trouw) en vakbladen (o.a. Zing Magazine)
- Promotiecampagne via Haarlem Marketing (uitingen op digitale welkomstborden en Abri's)
- Nieuwsbrieven
- Radio
- Plaatsen van berichten op onze eigen social mediakanalen
- Betaalde advertentiecampagne op Facebook en Instagram
- Verspreiden van flyers/poster/programma op diverse publiekslocaties in Haarlem en Amsterdam.

Voor promotie van de voorstellingen en het festival is gebruik gemaakt van

- Free publicity
- Joint promotion met de locaties en partners
- Betaalde advertenties in kranten
- Plaatsen van berichten (foto en video) op eigen social mediakanalen
- Nieuwsbrieven (publiek en koren)
- Verspreiden van flyers/posters/programma op diverse publiekslocaties in Haarlem en Amsterdam
- Actief uitdelen van programmaboekjes tijdens de Hofjesconcerten en andere voorstellingen (o.a. tijdens TheBigSing @ PHIL)
- Betaalde advertentiecampagnes op Facebook en Instagram.

Links naar radio uitzendingen

Een fragment van de reportage in Podium: [link](#)

Vrijdag 30 juni in Podium op NPO Klassiek: [link](#)

Op 3 juli in De Ochtend op NPO Klassiek: [link](#)

Vrije Geluiden bericht op 2 juli: [link](#)

III. BEDRIJFSVOERING

A. Organisatie

Team

Artistieke leiding:	Neil Wallace
Zakelijke leiding:	Caroline Bakker
Hoofd productie:	Lidy Ettema
Productie:	Antje Ehrenburg, Kees Kaya
Marketing, participatie & office:	Marijk Kuijt
Marketing & communicatie:	Kenneth Nieuweboer
Pers:	Johan Kloosterboer, De Nieuwsmakelaar
Vrijwilligers coördinatie:	Niek van Noppen
Fondsenwerving:	Dirk Evers, Bas van den Bosch
Grafisch ontwerp:	Li Moon, Bionda van den Ouden
Foto's tijdens festival:	Melle Meivogel

De Stichting Internationale Koorbiënnale is een kleine organisatie en heeft niet de financiële structuur of omvang om medewerkers in loondienst te rechtvaardigen. De stichting werkt in feite als een projectorganisatie. Alle medewerkers zijn geëngageerd op zzp-basis. Alleen de artistiek en zakelijk leider zijn min of meer doorlopend met de organisatie bezig; de marketeer, producent en de rest van het team worden weer bij de organisatie betrokken als er een festivaleditie aanstaande is. Het festivalteam is uitstekend op elkaar ingespeeld. Alle teamleden zijn op zzp-basis bij het festival betrokken en hebben door het jaar heen ook andere grote opdrachten, maar toch zijn ze zonder uitzondering zeer trouw aan het festival, waardoor de organisatie in staat is de opgebouwde kennis en ervaring vast te houden.

Opdrachtgeverschap en toepassing WNT

Wij proberen een uurtarief te bieden dat recht doet aan de principes van Fair Pay en good (cultural) governance, maar omdat er weinig financiële zekerheid is en de organisatie van het festival geheel afhankelijk is van projectmatige financiering, moet dit elk jaar opnieuw worden bekeken. De stichting heeft de inkomensgrens zoals genoemd in de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector als bezoldigingsmaximum in acht genomen.

Bestuur

Samenstelling van het bestuur per 31 december 2023

Mevrouw F.M.A. Faas (voorzitter)

De heer W.F. Ingwersen (penningmeester)

De heer R.J.C. Timmer (secretaris)

In het voorjaar van 2023 is een nieuwe penningmeester toegetreden tot het bestuur, de heer Erik Ingwersen. Chris Abbenhuis nam na twee termijnen afscheid uit het bestuur. Voorzitter Marjolijn Vencken en secretaris Floris Hurts hebben in september vanwege persoonlijke omstandigheden hun rol in het bestuur neergelegd. Artistiek leider Neil Wallace en zakelijk leider Caroline Bakker hebben hierop meerdere gesprekken gevoerd met partnerorganisaties en met de penningmeester, om te bepalen wat de wenselijke samenstelling en omvang van het nieuwe bestuur moest zijn. Vervolgens zijn kandidaten

benaderd en kennismakingsgesprekken gevoerd. Naast de hier genoemde drie bestuursleden is per 1 februari 2024 ook de heer G.G. Cruden toegetreden tot het bestuur. Een 5de plek in het bestuur is op dit moment nog vacant.

B. Financiën – toelichting op de exploitatierekening

Publieksinkomsten

Na het festival van 2023 hadden we voor de eerste keer – dankzij tegenvallende recettes – te maken met een groot financieel tekort op de exploitatie van het festival. Dit hebben we kunnen opvangen d.m.v. het inzetten van reserves waardoor het festival nu verder moet zonder buffer. Gesprekken zijn gaande met de gemeente Haarlem, die de wankelende toestand van festivalsubsidiëring in de eigen stad onderkent – en wij zien goede kans op een forse verhoging van de jaarlijkse gemeentelijke subsidie voor de periode 2025-2028.

Rondom het go/no-go-moment werd duidelijk dat een stevige bezuiniging noodzakelijk was om kosten en baten in balans te kunnen brengen. Zowel fondsen als overheden waardeerden onze plannen, maar kenden lagere bijdragen toe dan gevraagd. Het feit dat we twee jaar op rij een beroep op hen deden was wellicht wat te veel gevraagd. Een bezuiniging van 22% werd doorgevoerd, wat mogelijk was door afscheid te nemen van enkele programma's en vooral door stevig te bezuinigen op de productielasten. Een opdracht die zeker in een tijd van sterke inflatie geen eenvoudige was.

Het festival werd afgesloten met een flink tekort, wat voornamelijk veroorzaakt werd door de sterk tegenvallende publieksinkomsten. Mede door het noodweer verliep het concert van The Crossing in Muziekgebouw aan 't IJ – één van de gedroomde hoogtepunten in het festival – qua bereik en opbrengsten zeer slecht. Aan de kostenkant kon deze tegenvaller niet worden opgevangen; met name de prijzen voor reis/transport, hotel, catering en inhuur techniek zijn enorm gestegen ten opzichte van voorgaande jaren en ondanks zorgvuldige ramingen onzerzijds hebben deze posten voor extra tegenvallers gezorgd.

Personele kosten

Door het schrappen van activiteiten en het zeer streng monitoren van de werkuren van het team heeft de organisatie een verdere bezuiniging kunnen doorvoeren. De directieleden hebben uren ingeleverd om het tekort niet verder te laten oplopen.

De 'correctie honoraria kernprogrammering 2022' betreft een nagekomen factuur van Beth Morrison Projects uit New York, onze coproductiepartner in *Book of Mountains and Seas* (2022). Deze factuur voor een bedrag van € 12.150 werd vorig jaar na afloop van het festival gestuurd voor kostenoverschrijdingen in deze internationale coproductie. Het bedrag werd door ons in 2022 meegenomen in de jaarverantwoording maar nog niet daadwerkelijk betaald, vanwege een tekort aan liquide middelen. In 2023 heeft onze partner deze factuur ingetrokken uit begrip voor onze financiële situatie. Om deze redenen is dit bedrag in de verantwoording van 2023 gecorrigeerd.

Educatie

Onder de post Educatieve activiteiten zijn alle workshops en lessen van het scholierenproject *De Klas componeert* verantwoord. Voor dit project werd een meerjarige subsidie (2022-2024) ontvangen van de gemeente Haarlem. In de begroting 2023 waren deze activiteiten meegeteld in de post 'honoraria kernprogrammering' en niet apart gespecificeerd.

De post 'honoraria kernprogrammering' valt in de realisatie navenant lager uit nu de educatieve activiteiten apart geteld zijn.

Continuïteit

Eén van de structurele zorgen van de organisatie is de vraag hoe financiële structuur van de stichting kan worden versterkt. De historisch gegroeide situatie waarin de financiering geheel afhankelijk is van projectgebonden bijdragen van subsidiegevers, sponsors en publieksinkomsten, betekent dat de planningshorizon altijd korter is dan de gewenste beleidshorizon. Het veranderen van deze verhouding vraagt om bereidheid van financiers niet alleen projectgebonden, maar ook organisatie gebonden – en festival overstijgende – bijdragen toe te kennen. Het bestuur streeft op termijn naar een meer substantieel eigen vermogen om eventuele exploitatie fluctuaties te kunnen opvangen. In de komende jaren zal er geleidelijk een weerstandsvermogen worden opgebouwd, voor zover dat mogelijk is binnen de voorwaarden van de verschillende fondsen en voor zover het exploitatieresultaat dat toelaat.

C. Partners en stakeholders

Partnerlocaties

Schuur Haarlem:	Locatie, PR partner en coproductent van <i>Farming</i>
Muziekgebouw aan 't IJ, Amsterdam:	Locatie, PR partner en coproductent van <i>Sin Eater</i> workshops (Productiehuis)
Philharmonie Haarlem:	PR partner en locatie; co-productent van festivalhart The Big Sing @ PHIL
Grote of St. Bavo Haarlem:	PR partner en locatie

Sectorpartners

Collega-organisaties in Nederland: de Nationale Jeugdkoren, Cappella Amsterdam, St.Bavo Koorschool Haarlem, Nederlands Kamerkoor, ZO! Gospel, Koornetwerk Nederland, Nederlands Koorfestival, Stichting BALK, ZING magazine (media-partner), NPO Klassiek.

Partners internationaal (in 2023): Ars Nova Kopenhagen (DK), Chamber Choir Ireland (IR), VOCES8 Foundation (UK), The Crossing (VS), Graindelavoix (BE).

Private fondsen

Voor het festival van 2023 ontving de Stichting Internationale Koorbiënnale ondersteuning van de volgende private fondsen: Fonds 21, het Cultuurfonds, Sena Performers, Stichting Dioraphte, Stichting Zabawas, Dr. H. Muller's Vaderlandsch Fonds, Het Haarlemsche Muziekfonds, Stichting Vermogensbeheer Coop Haarlem, de Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst, P.W. Janssen's Friesche Stichting, Stichting het Amsterdamsch Fonds, J.C. Ruigrok Stichting, Stichting Bunschoten Fonds, M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting en nog twee anonieme stichtingen.

D. Positie The Big Sing: sterkte /zwakte analyse

Sterk

- Artistieke kwaliteit: heldere artistieke visie en kwalitatief hoogwaardige programmering
- Groot (inter-)nationaal netwerk
- Partnerschap met en actieve betrokkenheid van collega-organisaties in het veld als Koornetwerk Nederland, BALK, Nederlandse Korenfederatie, naast de professionele koren en ensembles
- Innovatief vermogen in repertoire, locatiekeuze, encenering
- Steeds sterkere reputatie van het festival – ensembles willen graag met ons werken, bezoekers komen graag terug.

Zwak

- Zeer beperkte financiële reserves om tegenvallers op te vangen
- Kleine organisatie die volledig uit zzp-medewerkers bestaat en die voor elke nieuwe festivaleditie weer opnieuw “bij elkaar gebeld” moet worden. Om deze reden moet extra aandacht uitgaan naar het borgen van opgedane kennis en ervaring binnen de organisatie
- Geringe aantrekkingskracht van het genre samenzang bij jongere doelgroepen

Kansen

- De stem is de meest menselijke en primaire van alle instrumenten en ook de menselijke behoefte om samen te zingen is heel primair. Dit biedt kansen om verschillende doelgroepen in participatie-projecten te laten kennismaken koormuziek
- Het mogelijk maken van grootschalige en kostbare projecten samen met co-producenten
- Groeiende bekendheid kan worden ingezet om publieksbereik te vergroten en meer eigen inkomsten te verwerven
- Verdere professionalisering van de marketing en inzet van sociale media kan bereik vergroten
- Rechten van producties die zijn gemaakt in opdracht van The Big Sing uitbaten.

Bedreigingen

- Het festival is grotendeels afhankelijk van de (projectmatige) bijdragen van fondsen, waardoor er noch voor de organisatie noch voor de programmering een beleid op langere termijn uitgezet kan worden

- Inflatie als gevolg van mondiale ontwikkelingen drijft de kosten van de organisatie van evenementen enorm op
- Toenemend aantal gegadigden voor funding terwijl de beschikbare fondsen niet structureel toenemen.

E. De Codes

1. Code Cultural Governance

De Stichting Internationale Koorbiënnale past de principes uit de Code Cultural Governance toe. Zij realiseert haar maatschappelijke doelstelling door culturele waarde te creëren en over te dragen. Er wordt gewerkt met het bestuur-directie model. Bestuursleden en medewerkers zijn onafhankelijk en handelen integer. De onderlinge verdeling van taken en bevoegdheden is vastgelegd in een bestuur- en directiereglement. Ook is er een procedure afgesproken ter voorkoming van ongewenste belangenverstrengeling. Gegeven de missie van de Stichting Internationale Koorbiënnale is ervoor gekozen om de artistieke uitvoeringspraktijk in het bestuur te vertegenwoordigen om tot een maximale betrokkenheid te komen. Het bestuur bestaat zodoende uit personen die werkzaam zijn in de sector – en daarom zijn de afspraken over de procedure m.b.t. tegenstrijdige belangen en nevenfuncties van groot belang voor het goed functioneren van de organisatie. Bestuursleden treden voor een termijn van vier jaar toe en blijven maximaal twee termijnen aan. Er geldt een trapsgewijs rooster van aftreden. Het bestuur is verantwoordelijk voor de eigen samenstelling en let hierbij op diversiteit, deskundigheid en onafhankelijkheid. Het bestuur werkt met een interne domein- en taakverdeling, te weten:

- Stakeholdermanagement & netwerkontwikkeling (voorzitter),
- Marketing & vrijwilligers (secretaris),
- Interne organisatie & bedrijfsvoering (penningmeester),
- Culturele diversiteit en inclusie (lid).

Het bestuur is verantwoordelijk voor de algemene leiding, het functioneren en de resultaten van de organisatie en gaat zorgvuldig om met mensen en middelen. De secretaris van het bestuur fungeert als vertrouwenspersoon voor de organisatie.

De dagelijkse leiding is uitbesteed aan de tweekoppige directie die bestaat uit een artistiek en zakelijk leider. Medewerkers hebben als zelfstandig ondernemers meerdere opdrachtgevers, dat geldt ook voor de directie. Zij melden grote opdrachten buiten The Big Sing aan het bestuur. Waar zij deel uitmaken van relevante artistieke en/of financiële netwerken benutten zij die ten gunste van de The Big Sing en melden eventuele conflicterende belangen bij het bestuur.

De Stichting is een culturele ANBI. De jaarverslagen en kerngegevens worden gepubliceerd op de website.

2. Fair Practice Code

Kernwaarden transparantie, solidariteit en vertrouwen komen tot uitdrukking in de vele partnerships van de organisatie, waarbij het 'met gesloten beurs' uitwisselen van inhoud, expertise en productiekracht het uitgangspunt is. In hoofdstuk 4 krijgt u een beeld van de verscheidenheid aan samenwerkingspartners van lokaal tot en met internationaal niveau. Met alle genoemde instellingen is een langdurige samenwerking opgebouwd, waarbij wordt geïnvesteerd in en zorgvuldig omgegaan met alle contacten.

Transparantie, solidariteit en vertrouwen vormen ook de basis voor de samenwerking in het team. De organisatie zorgt voor een sociale, warme en veilige werkomgeving. De principes van *fair pay* vormen met name binnen de organisatie nog een uitdaging. Voor de uitkoopsommen/honoraria van de uitvoerende musici en ensembles sluiten we aan bij de nieuwe CAO voor Muziekensembles. Deze heeft voor een forse verbetering van de arbeidsvoorwaarden van musici gezorgd. Voor de eigen (zzp-) medewerkers moet de honorering in de komende jaren fors worden verbeterd, om aan te kunnen sluiten bij collectieve afspraken in de sector. De hoeveelheid onbetaald overwerk is in de afgelopen jaren gelukkig al drastisch teruggebracht, dankzij goede afspraken over de omvang en afbakening van taken en de monitoring van deze afspraken gedurende het jaar.

Team – de Stichting Internationale Koorbiënnale is een kleine organisatie en heeft niet de financiële structuur of omvang om medewerkers in loondienst te nemen. De stichting werkt als een projectorganisatie: alle medewerkers zijn geëngageerd op zzp-basis.

De honorering is nog niet op het niveau van Fair Pay, deze stap willen we vanaf 2025 maken. In 2023 zijn de bestaande financiële afspraken met het team voortgezet. Alle teamleden kregen hetzelfde uurtarief van € 35,00, er is alleen verschil in omvang van de taak (totaal aantal uren). Er is geen pensioenopbouw of vakantiegeld.

Omdat we tijdens de festivalperiode op meerdere locaties tegelijk op- en afbouwen en publiek ontvangen, wordt het team tijdens het festival uitgebreid met extra productiemedewerkers (op zzp-basis) en vrijwilligers. Deze ontvangen een vrijwilligersvergoeding voor hun tijd, en indien van toepassing een reiskostenvergoeding. In totaal zijn er 45 vrijwilligers bij het festival betrokken. Daarin is enige doorstroming: gelukkig is het ook in 2023 weer gelukt om nieuwe – en jongere – vrijwilligers bij de organisatie te betrekken. Tijdens de festivalweek zijn de vrijwilligers onmisbaar.

Musici – het festival bevindt zich artistiek aan de bovenkant van de markt, de geëngageerde musici kennen hun (onderhandelbare) marktwaarde. Meestal gaat het om vocale ensembles/koren. Het merendeel van de musici wordt als ensemble gecontracteerd, met een all-in prijs. Topensembles (en solisten en dirigenten) vragen meer dan beginnende musici. Voor buitenlandse ensembles is het een kwestie van marktwaarde. Beloningsafspraken met ensembles komen neer op €500 - €1.000 per persoon per optreden, ruim boven de minimale Sena gagenorm. Voor vocale solisten, instrumentalisten en dirigenten gelden andere maatstaven. Nederlandse of internationale gesubsidieerde instellingen dragen soms uit hun eigen subsidie bij. (Jonge) instrumentalisten worden minimaal conform de CAO Muziekensembles betaald.

3. Code Diversiteit, Inclusie, Gelijkwaardigheid

Programma – de inhoudelijke reikwijdte van het repertoire waarmee The Big Sing kan programmeren, omhelst meer dan duizend jaar zangpraktijk uit westerse en niet-westerse tradities: een onuitputtelijke inspiratiebron. Het festival besteedt structureel aandacht aan diverse perspectieven en verhalen. We zijn ons bewust van de dominante stemmen, verhalen en normen in het aanbod en kiezen bewust voor programma's die hier een betere balans in aanbrengen. Juist het verbinden van verschillen leidt tot onderscheidende programmering.

Personeel – in de samenstelling van team, bestuur, vrijwilligers, makers en uitvoerende artiesten streeft de stichting naar een goede balans in onder andere leeftijd, etniciteit en gender. De LHBTIQ+ gemeenschap is vertegenwoordigd in alle lagen van de organisatie en op het podium.

Wat betreft gender zijn de vrouwen in de meerderheid. Qua leeftijd en minder zichtbare aspecten is het team diverser. In 2022 en 2023 zijn er nieuwe vrijwilligers geworven, en nu is de poule van vrijwilligers behoorlijk divers qua leeftijd en gender.

In bredere kring, met bestuur, vrijwilligers en artiesten proberen we de diversiteit goed in balans te krijgen. Wat betreft leeftijd en gender lukt dat al, de culturele en etnische diversiteit is op het podium groter dan achter de schermen.

Partners – The Big Sing is een combinatie van traditie, vernieuwing en diversiteit. Dat vraagt om partnerschappen tussen mensen en organisaties met verschillende achtergronden, oriëntaties en programma's. Die verbinding werkt niet op basis van macht of hiërarchie, maar door betrokkenheid en zorgzaam samenwerken. Wij zien het streven naar verbinding in diversiteit en inclusie als kernbestanddeel van onze werkwijze. Aan de andere kant ervaren we dat het tot stand brengen hiervan in een biënnale, projectgebonden organisatie lastig is, omdat we te weinig doorlopende contactlijnen kunnen faciliteren.

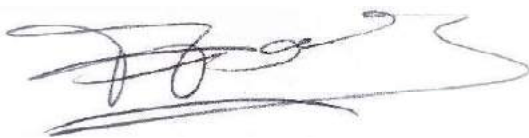
Publiek – muziek valt bij uitstek onder de zogenoemde 'language-no-problem-programmering'. The Big Sing maakt sociale, financiële en fysieke toegankelijkheid tot speerpunt. In alle publiciteit hanteren we bewust toegankelijk taalgebruik en vermijden we elitaire woordkeus en (muzikaal-inhoudelijke) vaktermen. De website is tweetalig en alle promovideo's worden ondertiteld.

Gastvrijheid en toegankelijkheid (zowel, fysiek, sociaal als financieel) is een belangrijk speerpunt. Alle medewerkers zijn zeer trouw bij de organisatie betrokken; dat geldt ook voor de poule van circa 45 vrijwilligers, die tijdens de festivalweek onmisbaar zijn. Ons publiek waardeert deze herkenbaarheid van de organisatie en voelt zich onderdeel van de familie. Het publiek ervaart een warme ontvangst door medewerkers en vrijwilligers, die erop gericht zijn drempels weg te nemen en maatwerk te leveren zodat iedereen zich welkom voelt.

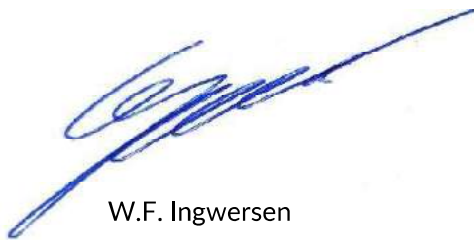
Met inleidingen en nagesprekken betrekken we de bezoekers bij de inhoud van het programma. We voeren actief beleid om financiële belemmeringen zoveel mogelijk te voorkomen. De prijsstrategie is een belangrijk instrument. De meeste zalen bieden lage tarieven voor jongeren en studenten. Het festival werkt in elke editie samen met o.a. We Are Public en de Stadspas.

Ondertekening:

Haarlem,
25 april 2024

Mevrouw F.M.A. Faas
voorzitter

W.F. Ingwersen
penningmeester

Stichting Internationale Koorbiënnale Haarlem
jaarrekening
2023

Jaarcijfers 2023

BALANS PER 31 DECEMBER 2023 (na resultaatbestemming)

BEDRAGEN IN EUR	TOELICHTING	31-12-2023	31-12-2022
ACTIVA			
Vlottende activa			
Vorderingen	1	10.896	3.522
Liquide middelen	2	1.928	84.337
		<u>12.824</u>	<u>87.859</u>
totaal ACTIVA		<u>12.824</u>	<u>87.859</u>
PASSIVA			
Eigen vermogen			
Algemene reserve	3	3.189	15.444
Bestemmingsreserves	4	0	0
		<u>3.189</u>	<u>15.444</u>
Kortlopende schulden	5	9.635	72.415
totaal PASSIVA		<u>12.824</u>	<u>87.859</u>

Jaarcijfers 2023

EXPLOITATIEREKENING 2023

BEDRAGEN IN EUR	TOELICHTING	2023 realisatie	2023 begroting aangepast	2023 begroting FPK	2022 realisatie
BATEN					
Directe opbrengsten					
Publieksinkomsten binnenland	6	28.272	58.500	74.915	48.824
<i>Vergoedingen uit samenwerking</i>		<u>6.700</u>	<u>6.700</u>	<u>12.500</u>	<u>27.199</u>
Overige directe inkomsten	7	6.700	6.700	12.500	27.199
Totaal directe opbrengsten		34.972	65.200	87.415	76.023
<i>Bijdragen van private fondsen</i>	8	126.500	126.500	176.500	165.500
Totaal overige bijdragen uit private middelen		126.500	126.500	176.500	165.500
Subtotaal eigen inkomsten		161.472	191.700	263.915	241.523
Meerjarige subsidie Fonds Podiumkunsten	9	46.578	39.600	42.060	92.144
Meerjarige subsidie gemeente Haarlem	10	79.230	75.000	92.500	79.324
<i>Bijdragen Nederlandse overheden</i>	11	<u>32.500</u>	<u>30.000</u>	<u>40.000</u>	<u>37.500</u>
<i>Bijdragen Nederlandse publieke fondsen</i>	12	<u>25.000</u>	<u>25.000</u>	<u>25.000</u>	<u>82.519</u>
Overige bijdragen uit publieke middelen		57.500	55.000	65.000	120.019
Subtotaal subsidies en bijdragen		183.308	169.600	199.560	291.487
TOTALE BATEN		344.780	361.300	463.475	533.010

Jaarcijfers 2023

EXPLOITATIEREKENING 2023

BEDRAGEN IN EUR	TOELICHTING	2023 realisatie	2023 begroting aangepast	2023 begroting FPK	2022 realisatie
LASTEN					
Beheerlasten					
Personeelskosten	13	26.550	35.000	38.500	35.000
Materiële lasten	14	16.519	17.335	14.585	13.663
Totaal beheerlasten		43.069	52.335	53.085	48.663
Activiteitenlasten personeel					
<i>Tijdelijk personeel</i>		65.957	69.640	79.100	80.828
<i>Uitkoop/Honoraria kenprogrammering</i>		99.017	112.675	159.565	169.583
<i>Correctie honoraria kenprogrammering 2022</i>		-12.150	0	0	0
Personeelskosten uitvoering	15	152.824	182.315	238.665	250.411
Totaal activiteitenlasten personeel		152.824	182.315	238.665	250.411
Activiteitenlasten materieel					
<i>Locatiekosten</i>		33.928	28.000	55.325	73.755
<i>Overige programmakosten</i>		66.345	61.900	77.200	116.485
<i>Marketing</i>		39.992	36.750	39.200	34.899
<i>Educatieve activiteiten</i>		15.976	0	0	3.175
<i>Overige materiële activiteitenlasten</i>		4.901	0	0	8.871
Materiële lasten voorbereiding	16	161.142	126.650	171.725	237.185
Totaal activiteitenlasten materieel		161.142	126.650	171.725	237.185
Totaal activiteitenlasten		313.966	308.965	410.390	487.596
TOTALE LASTEN		357.035	361.300	463.475	536.259
SALDO uit gewone bedrijfsvoering		-12.255	0	0	-3.249
RESULTAAT		-12.255	0	0	-3.249
Resultaatbestemming					
Mutatie bestemmingsreserve 11e Koorbiënnale		0		0	-13.000
Mutatie algemene reserve		-12.255		0	9.751
		-12.255		0	-3.249
Personele bezetting (beheer + activiteiten)					
Fte vast in dienst		0,00			0,00
Fte tijdelijk in dienst		0,00			0,00
Fte inhuur		1,18			1,33
Totaal fte personele bezetting		1,18			1,33
Aantal vrijwilligers		45			48
Fte vrijwilligers		0,20			0,19

Jaarcijfers 2023

TOELICHTING ALGEMEEN

Bedrijfsgegevens

Stichting Internationale Koorbiënnale Haarlem staat ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer

Bedrijfsactiviteiten

De Koorbiënnale geeft een nieuwe betekenis aan koor- en vocale ensemble muziek, dit door onder andere vernieuwde prestatievormen en het ontwikkelen van eigentijdse, innovatieve koorwerken en ensembles, die op het snijvlak opereren van traditie en vernieuwing, veelal geïnspireerd door actuele en sociaal-maatschappelijke

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld conform Titel 9 Boek 2 BW en de richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving RJK C1. Daarnaast is de volgende regelgeving van toepassing:

De voorschriften van het Fonds voor de Podiumkunsten.

Toelichting afwijkingen begroting en resultaat

De toelichting op de verschillen tussen begroting en resultaat is opgenomen in het bestuursverslag.

Er zijn twee begrotingen in de jaarrekening opgenomen: een begroting ingediend bij het Fonds Podiumkunsten en een begroting goedgekeurd door het bestuur.